

Етичний фундамент політичних рішень

ПАПА БЕНЕДИКТ XVI (ЙОЗЕФ РАЦІНГЕР)

15 ТРАВНЯ 2019

Промова Бенедикта XVI, виголошена 17 вересня 2010 року під час зустрічі зі світською владою з нагоди апостольської подорожі до Великої Британії.

Джерело: Ганс Гольбейн молодший/Портрет родини Томаса Мора

Промовляючи до вас у цей історичний момент, думаю про численних чоловіків і жінок, які протягом сторіч брали участь у важливих подіях, що відбувались тут та означили життя багатьох британських поколінь й інших народів. В особливий спосіб хотів би згадати святого Томаса Мора, великого англійського вченого й державного діяча, яким захоплювалися і віруючі, і невіруючі; хотів би згадати про чесність, з якою він слідував своїй совісті, навіть ціною недовгої володарю, для якого він був «добрим слугою», щоб насамперед служити Богові. Дилема, з якою Томас Мор зіткнувся у ті важкі часи, - це одвічне питання про взаємозв'язок між тим, що належить кесареві, і тим, що — Богові, дає мені можливість коротко поміркувати з вами над належним місцем, яке вірянин посідає у політичному процесі.

Парламентська традиція цієї країни багато чим зобов'язана, в інстинктивному сенсі, тій стриманості, яка існує у Державі, прагненню досягнути справедливого балансу між законними потребами державної влади та правами тих, хто їй підпорядковується. Якщо, з одного боку, у вашій історії відбувалися певні рішучі кроки з метою встановлення меж у здійсненні влади, то, з іншого боку, політичні національні установи змогли певною мірою внутрішньо розвивати значний рівень стабільності. У цьому історичному процесі Велика Британія виокремилась як плюралістична демократія, яка надає великого значення свободі висловлення думок, свободі політичної належності й поваги верховенства права, із сильним наголосом на правах та обов'язках для осіб і рівності всіх громадян перед законом. Католицька соціальна доктрина, хоч і сформульована у своїх різновидах, має багато спільного з таким підходом, враховуючи його фундаментальну турботу про збереження гідності кожної окремої людини, створеної на образ і подобу Божу, і його зверненням до вимог цивільної влади задля сприяння спільному благу.

Насправді основні питання, які поставили Томасові Мору під час судового процесу, проявляються і в нових реаліях, із певною зміною соціальних умов. Кожне покоління, оскільки воно прагне дбати про загальне благо, повинне знову запитати себе: якими є ті вимоги, котрі уряд може обґрунтовано висувати громадянам, і наскільки вони можуть поширюватись? До кого апелювати, щоб вирішити моральні дилеми? Ці запитання спрямовують нас до етичних основ цивільних обговорень. Якщо моральні принципи, які підтримують демократичний процес, не ґрунтуються ні на чому більш стабільному, ніж на соціальному співчутті, то слабкість процесу стає особливо очевидною. У цьому й полягає реальна проблема для демократії.

Невідповідність прагматичних рішень у короткостроковій перспективі щодо складних соціальних й етичних проблем чітко проілюструвала недавня глобальна фінансова криза. Тут існує ширше вирішення, що полягає у тому, що відсутність твердої етичної основи для економічної діяльності спричинила серйозні труднощі, в яких перебувають мільйони людей у всьому світі. Подібно, як «кожне економічне рішення має моральний наслідок» (Енцикліка

Caritas in Veritate, н. 37), аналогічно і в політичній сфері моральний вимір актуальної політики має далекосяжні наслідки, які жоден уряд не може ігнорувати. Добру ілюстрацію такого прикладу можна знайти в одному із знаменних досягнень британського парламенту, пов'язаним із скасуванням работоргівлі. Кампанія, яка привела до цього епохального законодавства, ґрунтувалась на твердих моральних принципах, заснованих на природному праві, й визначила вклад у цивілізацію, якою ця нація може по-справжньому пишатися.

Кожне покоління, оскільки воно прагне дбати про загальне благо, повинне знову запитати себе: якими є ті вимоги, котрі уряд може обґрунтовано висувати громадянам, і наскільки вони можуть поширюватись? До кого апелювати, щоб вирішити моральні дилеми?

Отож, звідси постає головне запитання: Де знайти етичну основу для політичного вибору? Католицька традиція стверджує, що об'єктивні норми, котрі регулюють правильну дію — доступні до розуміння, залишаючись за межами змісту об'явлення. Згідно з таким розумінням, роль релігії у політичних дебатах не полягає в тому, щоб подати ці норми, тому що вони не могли б бути подані для невіруючих, а ще гірше було б запропонувати конкретні політичні рішення, які б взагалі перебували поза компетенцією релігії, а радше, щоб допомогти очистити та пролити світло на реалізацію доказів, щоб відкрити об'єктивні моральні принципи. Однак таку «корегуючу» роль релігії щодо розуму не завжди добре сприймають, частково тому, що спотворені форми релігії, такі як сектантство і фундаменталізм, можуть стати причинами серйозних соціальних проблем. І ці спотворення релігії виникають тоді, коли очищувальній і конструктивній ролі розуму в релігії приділяється недостатня увага. Це процес, який функціонує у подвійному напрямку. Без корегування з боку релігії розум також може стати жертвою спотворень, як це трапляється тоді, коли ним маніпулює ідеологія або його застосовують частково, не враховуючи гідності людської особистості. Таке зловживання розуму, зрештою, спричинило работоргівлю та багато інших соціальних пороків, і тоталітарні ідеології ХХ століття також. А тому хочу сказати, що світ розуму і світ віри — світ світської раціональності та світ віросповідання — потрібні один одному й не повинні боятися вступати у глибокий і постійний діалог задля блага нашої цивілізації.

Іншими словами, релігії для законодавців не повинні бути проблемою, яку потрібно вирішити, а мають бути життєво важливим чинником, який сприяє суспільній дискусії у країні. У цьому

контексті висловлюю своє занепокоєння у зв'язку зі зростаючою маргіналізацією релігії, особливо християнства, що набуває розмаху в певних оточеннях, навіть у країнах, які надають толерантності великого значення. Є люди, які стверджують, що голос релігії повинен замовкнути або принаймні бути відсуненим до суто приватної сфери. Є люди, які стверджують, що спільне відзначення свят, таких як Різдво, не варто заохочувати, ґрунтуючись на дискусійних переконаннях, що така дія може образити тих, які належать до інших релігій чи не сповідують жодної. І є ті, хто стверджує, — як це не парадоксально з наміром ліквідації дискримінації — що християни, які виконують певну суспільну функцію, зобов'язані в деяких ситуаціях діяти проти своєї совісті. Це тривожні ознаки нездатності оцінити не тільки права вірян на свободу совісті та релігії, а й законну роль релігії в суспільній сфері. Тому закликаю всіх вас у вашій конкретній сфері впливу шукати шляхів проведення та розвитку діалогу між вірою і розумом на всіх рівнях національного життя.

Ваша готовність зробити це вже продемонстрована сьогоднішнім безпрецедентним запрошенням, яке ви мені надали, і виражається у тих сферах зацікавленості, в яких ваш уряд співпрацює разом зі Святим Престолом. За взаємною згодою відбулися обміни, пов'язані з випрацюванням міжнародного договору щодо торгівлі зброєю; щодо прав людини, де Святий Престол і Велика Британія побачили позитивне поширення демократії, особливо в останні 65 років; у галузі розвитку, де триває співпраця задля полегшення боргового тягаря у справедливій торгівлі та у фінансуванні розвитку, в особливий спосіб за допомогою «International Finance Facility», «International Immunization Bond» та «Advance Market Commitment». Святий Престол разом із Об'єднаним Королівством також прагне відшукати нових способів просування екологічної відповідальності в інтересах усіх людей.

Без корегування з боку релігії розум також може стати жертвою спотворень, як це трапляється тоді, коли ним маніпулює ідеологія або його застосовують частково, не враховуючи гідності людської особистості.

Також зазначу, що Уряд пообіцяв до кінця 2013 року пожертвувати 0,7 % від Національного доходу задля допомоги в цілях розвитку. Останніми роками відродно помічати позитивні ознаки зростання солідарності щодо бідних у всьому світі. Але перетворення цієї солідарності на ефективну діяльність вимагає нових ідей, які покращуватимуть умови життя у таких важливих сферах, як виробництво харчів, очищення води, створення робочих місць, навчання,

допомога сім'ям, особливо мігрантів, та основні медичні послуги. Коли людське життя поставлене на карту, завжди бракує часу: насправді надбанням світу є величезні ресурси, які державні уряди можуть збирати, щоб рятувати фінансові установи, що вважаються «занадто важливими, щоб дозволити їм збанкрутувати». Звичайно, інтегральний розвиток народів землі не менш важливий: це справа гідна уваги всього світу, насправді «занадто важлива, щоб дозволити їй привести до упадку».

Такий загальний огляд недавньої співпраці між Об'єднаним Королівством і Святим Престолом чітко показує рівень прогресу, який був досягнутий протягом багатьох років від моменту встановлення двосторонніх дипломатичних відносин, задля стимулювання у всьому світі багатьох основних цінностей, які ми поділяємо. Сподіваюся, що ці відносини приносять свої плоди, зростатиме розуміння необхідності діалогу та поваги на всіх рівнях суспільства, між світом розуму і світом віри. І я молюся за це. Упевнений, що в цій країні є багато царин, у яких Церква й державні органи можуть працювати разом на благо громадян, у гармонії з історичною практикою цього Парламенту прикликати провід Духа на тих, хто прагне поліпшити умови життя всього людства. Щоб уможливити таку співпрацю, релігійні інститути, а також і ті, які пов'язані з Католицькою Церквою, повинні вільно діяти відповідно до власних принципів і переконань, ґрунтованих на вірі й офіційному вченні Церкви. Саме так зможуть бути гарантованими основні права: свобода релігії, свобода совісті та свобода об'єднання. Ангели, які спостерігають за нами з чудового склепіння цієї давньої Зали, нагадують про давню традицію, від якої розвивався британський Парламент. Вони нагадують, що Бог постійно спостерігає за нами, щоб направляти і захищати нас. І вони закликають визнати життєво важливий внесок, який релігія зробила й може зробити в життя нації.

Фрагмент із збірки текстів Папи Бенедикта XVI «Місце Бога у світі. Влада, політика, право», Львів, видавництво «Свічадо», 2014

ПАПА БЕНЕДИКТ XVI (ЙОЗЕФ РАЦІНГЕР)

15 ТРАВНЯ 2019

Warning: count(): Parameter must be an array or an object that implements Countable in </home/kairosbo/verbum.com.ua/www/wp-includes/post-template.php> on line 284